

رئيس دفتر

($\tilde{\Phi}$)
جمهوری اسلامی ایران
دفتر رئیس جمهور

شماره: ۱۶۸۸۶
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۲/۰۶
 ساعت: ۱۴:۵۱
طبقه بندی: عادی
نوریت:

بسمه تعالیٰ

جناب آقای دکتر رحیمی
وزیر محترم دادگستری
جناب آقای دکتر عین الله
وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سلام عليکم

احتراماً، به پیوست تصویر نامه شماره ۹۰۰۰/۶۳۳۸/۱۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۲/۵ حوزه ریاست قوه قضائیه و ضمایم آن درخصوص «دستورالعمل اجرایی ماده ۶۵ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»
برای استحضار ارسال می شود.

رونوشت:

- جناب آقای دکتر فروتن دبیر محترم ستاد ملی جمعیت برای استحضار
- جناب آقای دکتر صارمی رئیس محترم حوزه ریاست قوه قضائیه برای استحضار

شماره: ۹۰۰۰/۶۲۳۸/۱۰۰
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۲/۰۵
پیوست: دارد

برخال

جناب آقای اسماعیلی رئیس محترم دفتر رئیس جمهور

سلام علیکم

با احترام، روگرفت نسخه العمل شماره ۹۰۰۰/۶۲۳۹/۱۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۰۵ ریاست محترم قوه قضائیه درخصوص "نستورالعمل اجرایی ماده ۵۶ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت" جهت استحضار به پیوست ایفاد میگردد.

دیپرخانه مرکزی ریاست جمهوری

شماره: ۱۵۸۵۱:

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۲/۰۵

ساعت: ۱۳:۲۴

شماره: سار/۶۲۴۹۰
تاریخ: ۱۴۰۲/۲/۲
پیوست:
طبقه‌بندی:

جمهوری اسلامی ایران

رئیس قوه قضائیه

دستورالعمل اجرایی ماده ۵۶ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

در اجرای ماده (۵۶) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، مصوب ۱۴۰۰ و به منظور ایجاد هماهنگی بین اعضای کمیسیون‌های سقط قانونی و ایجاد رویه واحد در سوابر کشور «دستورالعمل اجرایی ماده ۵۶ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» به شرح مواد آتی است.

ماده ۱- اصطلاحات و اختصارات به کار رفته در این دستورالعمل به شرح زیر است:

الف-قانون: قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰؛

ب-سازمان: سازمان پزشکی قانونی کشور؛

پ-سقط جنین: از بین بردن جنین یا هرگونه اقدامی که ادامه حیات جنین را با مانع مواجه می‌کند؛

ت-مادر: زن باردار متقارضی سقط جنین؛

ث-ولی: به ترتیب پدر، جد پدری و در صورت فقدان آنان، دادستان مریوط؛

ج-پزشک متخصص: پزشک متخصص متعهد که تعهد و صلاحیت عمومی وی به تأیید سازمان رسیده است و حسب مورد بر اساس نوع بیماری جنین یا مادر در کمیسیون شرکت می‌کند؛

چ-متخصص پزشک قانونی: پزشک قانونی شاغل در سازمان که دوره‌های آموزشی فنی و تخصصی مصوب سازمان را گذرانده و با مقررات مریوط به سقط جنین آشنایی کامل داشته باشد؛

ح-کمیسیون: کمیسیون سقط قانونی مرکب از قاضی ویژه، پزشک متخصص و یک متخصص پزشک قانونی؛

شماره: ۱۳/۶۲۴۹، ۹۰۰
تاریخ: ۱۴۰۲، ۲، ۵
پیوست:
طبقه‌بندی:

بررسی اسناد

خ-قاھسی ویژه: قاضی یا قضاط و اجد ساقبہ قضایی که با ابلاغ رییس کل دادگستری استان جهت شرکت در کمیسیون انتخاب می‌شود؛

د-قاھسی ویژه دادگاه تجدیدنظر: قاضی یا قضاط دادگاه تجدیدنظر که با ابلاغ رییس قوه قضائیه جهت رسیدگی و صدور رأی در موارد اعتراض به رأی صادرشده از کمیسیون سقط قانونی معرفی می‌شوند؛

ذ-ناهنجاری جنین: وجود اختلال ساختاری یا عملکردی در جنین؛

ر-ناهنجاری های غیرقابل درمان: ناهنجاری جنین که امکان درمان قطعی و پایدار آن در دوران بارداری یا پس از تولد وجود ندارد؛

ز-حرج: مشقت شدید غیر قابل تحمل که با توجه به نوع و شدت ناهنجاری جنین و شرایط موجود، تحمل آن برای مادر ممکن نباشد؛

ژ-در خطر بودن جان مادر: خطر از دست رفتن جان مادر به گونه ای که حیات وی به صورت جدی تهدید و یا آسیب جسمی به نحوی بر مادر تحییل شود که زندگی را برای وی شنیداً مشقت آمیز نماید.

س- فقدان امکان جبران و جایگزینی برای حرج مادر: فقدان امکان جبران و جایگزینی برای حرج مادر از قبیل عدم حمایت ولی، اشخاص، تشکلهای مردمنهاد یا سازمانهای حمایتی نظیر سازمان بهزیستی جهت حمایت از مادر یا نگهداری کودک به میزانی که منجر به رفع حرج شود؛

ش-چهارماهگی: گذشت ۴ ماه قمری پس از لقاح مادر باردار؛

ص-بیمارستان: بیمارستانی که از طرف معاونت درمان دانشگاه یا دانشگاههای علوم پزشکی کشور به سازمان معرفی شده و دارای امکانات لازم جهت انجام سقط جنین بوده و مورد تأیید سازمان باشد؛

ض-اظهارات ولی: اظهارات مکتوب یا شفاهی ولی به شرح مندرج در ماده ۸ این دستورالعمل؛

شماره: ۱۳۹۶/۴۰۰
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۵/۰۷
پیوست:
طبقه‌بندی:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ط-مجوز: رأى قطعى كه دلالت بر اجازه سقط جنين دارد؛

ظ-سقط فراموش شده: سقطى است که در آن جنين شکل نگرفته یا مرده است؛

ع-سقط اجتناب ناپذير: مواردي که فرد علائم سقط جنين، مانند پارگى كيسه آب، انقباضات رحمى، خونریزى در باردارى و بازشدن دهانه رحم را دارا است؛

غ-نشانه‌ها و امارات ولوچ روح: كامل بودن عرفى اندام های ظاهرى جنين و واقعى بودن حرکات دست و پا به نحوی که ارادی باشد و این امر می تواند قبل از چهار ماهگی محقق شود.

ماده ۲- مادر اعم از ايراني یا غيرايراني تقاضاي خود مبنی بر صدور مجوز سقط قانوني را در نمون برگ های (برگهای استانداردي) که به همين منظور تهيه شده است (پيوستهای شماره ۱ و ۲) به سازمان ارائه مي دهد.

ماده ۳- مادر در زمان مراجعيه به سازمان، مدارك هويتی معتبر را به همراه مدارك مبنی بر تاهنجاري جنين يا بيماري خود ارائه مي دهد و پس از تطبيق هويت برای وی پرونده تشکيل می شود.

تبصره ۱- نداشتن مدارك هويتی معتبر نباید مانع از تشکيل پرونده شود.

تبصره ۲- در صورت بستری بودن مادر در بيمارستان، مدارك به همراه برگ معرفى نامه پزشك معالج به طريق مقتضى به سازمان ارائه مي شود. در اين موارد تطبيق هويت با سازمان است.

ماده ۴- تشکيل پرونده برای کلیه متقضيان مجوز سقط قانوني در يکي از ادارات پزشكى قانوني مرکز استان و يا ادارات پزشكى قانوني که معاونت پزشكى و آزمایشگاهى سازمان اجازه تشکيل پرونده را داده باشد، امكان پذير است.

تبصره- در صورت تشکيل پرونده در يکي از واحدهای سازمان، مادر نمی تواند در همان بارداری در واحد ديگر در خواست خود را ارائه دهد.

شماره: ۱۰۰/۶۲۳۹، ۱
تاریخ: ۱۴۰۲، ۲، ۲۵
پیوست:
طبقه‌بندی:

بررسی کننده اولیه

ماده ۵- پزشک بررسی کننده اولیه، کلیه مدارک مربوط به سن جنین، وجود یا فقدان نشانه ها و امارات ولوج روح، ناهنجاری جنین و یا بیماری مادر را بررسی می نماید و پس از اطمینان از موارد مذکور، پرونده را در همان روز به کمیسیون ارسال و مراتب را به مادر و ولی اطلاع می دهد. در صورت عدم دسترسی به ولی یا استنکاف وی، مطابق تبصره ماده ۱۳ این دستورالعمل عمل می شود.

ماده ۶- در موارد زیر سازمان از ارجاع پرونده به کمیسیون خودداری می کند:

الف - فقدان شواهد کافی پزشکی مبنی بر ناهنجاری جنین یا بیماری مادر با توجه به نظر پزشک بررسی کننده مبتنی بر مستندات موجود؛

ب - موارد الف و ج ماده ۵۶ قانون که بر سن چهار ماهگی و بالاتر جنین دلالت قطعی داشته باشد؛

پ - موارد سقط فراموش شده و سقط اجتناب ناپذیر؛

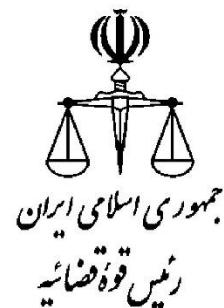
ت - انصراف مادر پس از درخواست؛

ث - موارد خارج از شمول ماده (۵) قانون، مانند صرف ناخواسته یا نامشروع بودن بارداری و همچنین مشکلات اقتصادی یا خانوادگی.

تبصره - تصمیم سازمان به طریق مقتضی به مادر اعلام می شود. در صورتی که مادر به تصمیم سازمان معترض باشد، مراتب در کمیسیون طرح می شود.

ماده ۷- مادر و ولی جنین در صورت اقتضاء با تعیین و اعلام وقت قبلی به جلسه کمیسیون دعوت می شوند.

تبصره ۱- در صورت عدم امکان حضور ولی یا مادر به صلاحیت قاضی، استفاده از وسایط صوتی و تصویری (ویدئوکنفرانس) یا فضای مجازی بلامانع است.

شماره: ۱۰۰/۶۲۳۹/۱
تاریخ: ۱۴۰۲/۹/۱۵
پیوست:
طبقه‌بندی:

بررسی کمیسیون

ماده ۱۲- در موارد ضروری، از قبیل مواردی که محدودیت زمانی برای صدور مجوز وجود دارد، لازم است کمیسیون در همان روز، اعم از ساعت اداری یا غیر اداری، تعطیل یا غیر تعطیل تشکیل شود.

تبصره - در صورت قراهم بودن زیرساخت‌های لازم، تشکیل کمیسیون به صورت مجازی در صورت فوریت و ضرورت امکان‌پذیر است، مشروط به آن که کلیه مستندات برای اعضا ارسال شود.

ماده ۱۳- کمیسیون با حضور تمامی اعضاء تشکیل و قاضی ویژه عند الاقتضاء پس از استماع اظهارات مادر و اخذ اظهارات ولی و بررسی مدارک، مستندات پزشکی و غیر پزشکی و استماع اظهارات دیگر اعضای کمیسیون، مراتب را صورتجاسه و رأی دال بر جواز یا عدم جواز سقط صادر می‌نماید.

تبصره - در صورتی که اخذ اظهارات ولی امکان پذیر نباشد، مانند اینکه جنین فاقد ولی باشد و یا دسترسی به وی مقدور نباشد، اظهارات دادستان مربوط اخذ خواهد شد.

ماده ۱۴- متخصص پزشک قانونی نظر خود را بر اساس مستندات حسب مورد در موارد زیر به صورت مکتوب به کمیسیون ارائه می‌دهد:

الف - سن جنین:

**ب - اطمینان از قطعی بودن ناهنجاری جنین و در صورت امکان با قید شدت و ضعف و طیف تظاهرات آن؛
پ - بیماری مادر.**

ماده ۱۵- پزشک متخصص با توجه به اظهارنظر پزشک اولیه مذکور در ماده ۵ این دستورالعمل، حسب مورد نسبت به موارد زیر به صورت مکتوب اظهار نظر می‌کند:

الف - سن جنین و قطعی بودن تشخیص آن؛

ب - قابلیت درمان ناهنجاری جنین؛

شماره: ۱۰۰/۶۲۴۹
تاریخ: ۱۴۰۲، ۲، ۵
پوست:
طبیعتی:

بازگشایی

جمهوری اسلامی ایران
رُمیں قوَّةٌ قضايیَّةٌ

پ - نوع بیماری جنین و در صورت امکان تعیین شدت و ضعف و طیف تظاهرات آن و احتمال فوت جنین؛

ت - در خطر بودن جان مادر ناشی از بیماری؛

ث - در صورت امکان، وضعیت جنین از حیث ولوج روح.

ماده ۱۶- پس از اخذ نظر پزشکان عضو کمیسیون، تشخیص و احران حرج، اطمینان از وضعیت ولوج روح در جنین، فقدان امکان جبران و جایگزینی برای حرج مادر و استعلامات لازم به عهده قاضی است.

تبصره- سازمان می‌تواند رأساً یا به دستور قاضی برای تشخیص فقدان امکان جبران و جایگزینی برای حرج مادر، استعلامات پزشکی و استعلامات لازم نسبت به امکانات حمایتی، از جمله مشاوره بینی و رولشنختی، حمایت مالی، پزشکی و خدماتی را حسب مورد از سازمان بهزیستی و یا دیگر نهادهای حمایتی به عمل آورد.

ماده ۱۷- رأیی که به امضای قاضی ویژه رسیده است، در سه نسخه تنظیم می‌گردد. یک نسخه از رأی به همراه نظریه کارشناسی سازمان با عنوان مجوز سقط جنین یا عدم جواز سقط جنین به مادر و نسخه دوم به ولی ابلاغ می‌شود و نسخه سوم همراه با نظریه کارشناسی سازمان در پرونده پزشکی قانونی نگهداری می‌شود.

ماده ۱۸- در رأی صادرشده نام و نام خانوادگی، شماره ملی یا شماره اتباع مادر و ولی، تعداد جنین، نام ناهنجاری جنین و یا بیماری مادر، وجود حرج یا خطر جانی مادر، سن جنین (به هفته و روز)، شانه‌ها و امارات ولوج روح یا عدم آن، سایر مواردی که به تشخیص قاضی ذکر آن ضرورت دارد و مستند قانونی رأی با ذکر بندهای «الف»، «ب» یا «ج» ماده (۵۶) قانون درج شده و به داشتن سن بارداری کمتر یا بیشتر از چهار ماهگی و موضوع جواز یا عدم جواز سقط نیز تصریح می‌شود.

شماره: ۱۶۲۳۹/۰۰۰
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۱/۱۵
پیوست:
طبیعتی:

بررسی مجدد

ماده ۱۹- در انتهای رأی، مدت زمان مجاز و محل تعیین شده برای اعتراض به رأی با ذکر تاریخ آخرین روز اعتبار درج می شود.

تبصره ۱- حداقل مدت اعتبار مجوز پانزده روز از تاریخ صدور رأی است و مادر باید ظرف مدت مذکور جهت سقط قانونی جنین به بیمارستان مراجعه کند. در تعیین مدت اعتبار در موارد الف و ج ماده ۵۶ قانون، عدم انقضای چهارماهگی سن جنین لحاظ می شود.

تبصره ۲- چنان‌چه بیش از پانزده روز از زمان صدور رأی دال بر جواز سقط بگذرد و مادر اقدام به سقط نکرده باشد، حسب مورد با تایید قاضی کمیسیون و یا قاضی ویژه تجدیدنظر با رعایت شرایط مندرج در قانون، صدور رأی مجدد بلامانع است.

ماده ۲۰- در صورتی که نظر قاضی ویژه خلاف نظر کارشناسی دیگر اعضای کمیسیون باشد، استدلال قاضی در این خصوص در مفاد رأی درج می شود.

ماده ۲۱- در موارد چندقولی که همه چنین ها برابر بندهای الف، ب و ج ماده ۵۶ قانون دارای شرایط جواز سقط جنین نیستند، باید به تفکیک جنین یا جنین هایی که دارای شرایط یا فاقد شرایط سقط هستند، مشخص شود. در این صورت، صدور رأی نسبت به جنین یا جنین هایی که دارای شرایط جواز سقط جنین نیستند، ممنوع است.

ماده ۲۲- در صورت عدم اعتراض مادر و ولی جنین رأی صادر شده قطعی می شود.

ماده ۲۳- در صورت اعتراض ولی یا مادر به رأی صادر شده، تصویر مستندات پرونده در همان روز جهت رسیدگی به شعبه دادگاه تجدیدنظری که به این امر اختصاص یافته است، ارسال می شود. رسیدگی شعبه مذکور خارج از نوبت و فوری به عمل می آید. رونوشتی از رأی صادر شده به سازمان ارسال می شود.

شماره: ۱۰۰/۶۲۳۹
تاریخ: ۱۴۰۲/۲/۵
پیوست:
طبقه‌بندی:

بر اساس قانون اساسی

ماده ۲۴- اعتراض به رای قاضی ویژه در یکی از شعب دانگاههای تجدیدنظر به ریاست قاضی ویژه دادگاه تجدیدنظر مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

ماده ۲۵- تعیین سن و احراز ناهنجاری جنین بر اساس دستورالعملی است که سازمان آن را ابلاغ می‌کند.

ماده ۲۶- مدیرکل پزشکی قانونی استان هماهنگی لازم با معاونت درمان دانشگاه مربوط در خصوص لزوم آشنایی با موارد مذکور در بند ب ماده ۳۱ این دستورالعمل و حضور به موقع و منظم ایشان را به عمل می‌آورد.

ماده ۲۷- قضات ویژه کمیسیون به تناسب نیاز استان به همراه حداقل یک نفر قاضی چانشین از طرف رئیس کل دادگستری استان به مدیرکل پزشکی قانونی آن استان معرفی می‌شوند؛ به نحوی که در روزهای تعطیل نیز قاضی مربوط در دسترس باشد.

ماده ۲۸- قاضی ویژه و قاضی ویژه دادگاه تجدیدنظر باید تا حد امکان از بین قضاتی انتخاب شوند که حداقل چهار سال سابقه کار قضایی داشته، متأهل و دارای فرزند باشند و ضمن تسلط به مبانی فقهی و حقوقی سقط جنین، دوره های آموزشی مذکور در بند الف ماده ۳۱ این دستورالعمل را گذرانده باشند.

ماده ۲۹- مدت اعتبار ابلاغ قاضی ویژه و قاضی ویژه دادگاه تجدیدنظر دو سال است و برای مدت‌های مشابه قبل تمدید است.

ماده ۳۰- در خصوص مادران بسته‌ی در مراکز درمانی صرفاً در موارد فوری مانند حاملگی نابهجه (Ectopic pregnancy) که جهت حفظ جان مادر فرحتی وجود ندارد و اقام عاجل را می‌طلبد، اتخاذ تصمیم در خصوص سقط جنین موضوع بند «ب» ماده (۵۶) قانون با تشخیص پزشک معالج و تأیید یک متخصص زنان و زایمان بیگ صورت می‌گیرد. در این موارد شکایت در خصوص تشخیص و تصمیم پزشک، تابع عمومات رسیدگی به تحلفات پزشکی است.

شماره: س. ۶۲۳۹/۱۰۰
تاریخ: ۱۴۰۲، ۲، ۵
پیوست:
طبقه‌بندی:

برگزاری دوره آموزشی لازم برای قضات ویژه و قضات ویژه دادگاه تجدیدنظر

ماده ۳۱ - معاونت منابع انسانی و امور فرهنگی قوه قضائیه با همکاری سازمان ظرف سه ماه از تصویب این دستورالعمل اقدامات زیر را معمول می دارد:

الف - برگزاری دوره آموزشی لازم برای قضات ویژه و قضات ویژه دادگاه تجدیدنظر;

ب - فراهم نمودن تمهیدات لازم جهت آشنایی با مسائل مطروحه در دستورالعمل و نیز ماهیت و منزلت جنین از نظر اخلاقی، حقوقی و فقهی مربوط برای پزشکان قانونی و پزشکان متخصص.

ماده ۳۲ - پژوهشگاه قوه قضائیه با تحلیل محتوى آراء صادره از کمیسیون و دادگاه تجدیدنظر نتایج حاصله را سالیانه جهت آموزش اعضای کمیسیون و دادگاه تجدیدنظر در اختیار معاونت منابع انسانی قرار می دهد.

ماده ۳۳ - معاونت درمان دانشگاه یا دانشگاههای علوم پزشکی استان به تناسب نیاز آن استان، پزشکان متخصص را جهت حضور در کمیسیونهای سقط به سازمان معرفی می کند.

ماده ۳۴ - فهرست بیماری‌هایی که نوعاً برای مادر خطر جانی ایجاد می‌کند و فهرست ناهنجاری‌های غیرقابل درمان که نوعاً حرجی باشد، ظرف ۶ ماه از تاریخ تصویب این دستورالعمل توسط سازمان تهیه و در اختیار اعضای کمیسیون و قاضی ویژه دادگاه تجدیدنظر گذاشته می‌شود و عندالزوم مورد بازنگری قرار می‌گیرد. این فهرست برای اعضای مذکور جنبه راهنمای خواهد داشت.

ماده ۳۵ - سازمان می‌تواند با انعقاد تفاهم نامه با مراکز، نهادها و موسسات معتبر مذهبی یا اجتماعی جهت جلوگیری از سقط‌های غیر قانونی و کاهش سقط‌های غیر ضروری، از خدمات مشاوره ای آنها در صورتی که مسلط به مبانی فقهی و حقوقی مربوط باشند، استفاده نماید.

تبصره - در کلیه مواردی که مجوز سقط داده نمی‌شود، سازمان می‌تواند از مراکز و نهادهای فوق در جهت جلوگیری از پیامدهای منفی برای ولی یا مادر استفاده نماید.

شماره: ۹۰۰/۶۲۳۹/۱۷
تاریخ: ۱۴۰۲، ۲، ۲۵
پیوست:
طبیعتی:

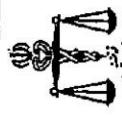
بسم الله الرحمن الرحيم

ماده ۳۶- سازمان فهرست بیمارستان های هر استان را که مجاز به سقط قانونی هستند در اختیار مادر قرار می دهد.

ماده ۳۷- حق الزحمه اعضای کمیسیون بر اساس تعریفه ای است که توسط رییس سازمان تهیه و به تصویب رییس قوه قضائیه می رسد.

این دستورالعمل در ۳۷ ماده و ۱۲ تبصره در تاریخ ۱۴۰۲ / ۳ / ۱۲ به تصویب رییس قوه قضائیه رسید و از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.

غلامحسین مجتبی آژده

شماره پیروزمند
اداره کل پژوهشی تأثیرگذاری
اداره پژوهشی تأثیرگذاری شورستان
مایات بالانی

وکی درخواست صدور نجوز سقط جنین جمیع اتفاقیاتی مادری

رئیس اداره پژوهشی تأثیرگذاری
پاسخگویی و احترام
انتخابات
فرزندان، بیمه ملی
در حال حاضر
هزفته
می باشیم و اذانه
بازدید و بررسی مدارک پژوهشی و نظر پژوهشکاران مطلع بینایی داشتند
بازدید و بررسی مدارک پژوهشی و نظر پژوهشکاران مطلع بینایی داشتند
با رای انتخاب با تغییر جانی هرمه است درخواست می کنم موضوع بررسی و اقلم لایم در خصوص صدور نجوز سقط جنین دوامی به عمل آید.

نام کشیده شویغ
 نامه غیر معتبر
 ثابت اثبات
نام و نام خانوادگی مادر
نام، اثنا با اثر اثبات

